

PRIKAZ KNJIGE

Biljni svijet Premužićeve staze na Velebitu

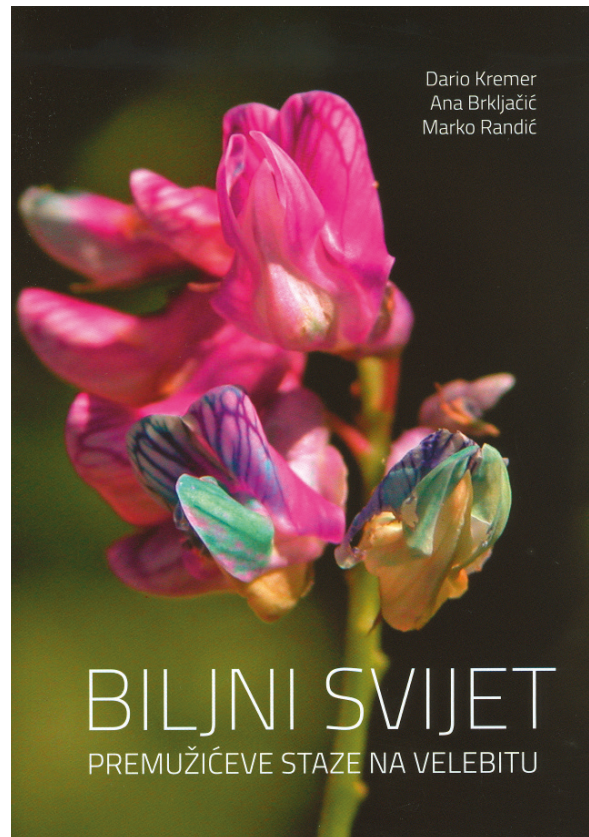
LJILJANA BOROVEČKI-VOSKA*

Tuhelj 53, HR-49 215 Tuhelj, Croatia

*Autor za dopisivanje / corresponding author: orchidlily.bor@gmail.com

Velebit – naša mitska planina koja odavno privlači pažnju brojnih istraživača, planinara i ljubitelja prirode i ujedno je stoljećima predstavljala, i još uvijek predstavlja, veliko gospodarsko bogatstvo vezano uz iskorištavanje šuma i voda, stočarstvo, lov i skupljanje samoniklog bilja, a u novije vrijeme i uz raznoliku turističku ponudu.

Jedinstveno bogatstvo biljnog svijeta Velebita prirodoslovci su uočili relativno rano pa je Velebit tijekom 19. i 20. stoljeća bio među najistraživanijim planinama cijelog Balkanskog poluotoka. Planinu pohode brojni, ispočetka pretežito strani, a kasnije i naši istraživači: Franz Waldstein-Wartenberg, Pál Kitaibel, Balthasar Hacquet, Franz Maly, Roberto de Visiani, Josip Schlosser, Ljudevit Vukotinović, Dragutin Hirc, Vincze von Borbás, Jenő Béla Kümmerle, Ljudevit Rossi, August von Hayek, Stefan Kocsis, Árpád von Degen, Ivo Horvat, Fran Kušan, Zvonimir Pelcer, Stjepan Bertović, Sergej Forenbacher... Već su prva istraživanja u 18. stoljeću rezultirala otkrićem novih vrsta, što se nastavilo te je nekolicina velebitskih biljnih endema postala simbolom planine, ali i cijele Hrvatske: velebitska degenija (*Degenia velebitica* (Degen) Hayek), hrvatska sibireja (*Sibiraea altaiensis* (Laxm.) C. K. Schneid. ssp. *croatica* (Degen) Degen), Kitajbelov jaglac (*Primula kitaibeliana* Schott), Malijevo devesilje (*Seseli malyi* A. Kern.), Kitajbelov (hrvatski) pakujac (*Aquilegia kitaibelii* Schott) i dinarski pakujac (*Aquilegia dinarica* Beck), hrvatska bresina (*Micromeria croatica* (Pers.) Schott), nekoliko vrsta zvončića (*Campanula* ssp.), karanfila (*Dianthus* spp.) i dr.



Poseban doprinos poznavanju flore i vegetacije Velebita dao je S. Forenbacher u svom opsežnom djelu iz 1990. godine „Velebit i njegov biljni svijet“, dok su novije objavljena djela koja se bave biljnim svijetom Velebita četverojezični stručni vodič „Velebitski botanički vrt – oaza na 1500m“ autora Vlatka Skorupa, Sanje Kovačić, Daria Kremera i Darka Mihelja iz 2008. godine te knjiga „Od sjemenke do ploda – vodič kroz svijet drveća i grmlja NP Sjeverni Velebit“. Potonje navedena knjiga autora Daria Kremera i Irene Krušić Tomaić objavljena je

2015. godine, a rezultat je istraživanja zastupljenosti drvenastih vrsta na području NP Sjeverni Velebit.

Kao istinski zaljubljenik i entuzijast te ujedno izvrstan stručnjak Dario Kremer zadržava kontinuitet sistematičnog istraživanja flore Velebita te se u suradnji s Anom Brkljačić i Markom Randićem posvećuje flori Premužičeve staze. U više od šest godina istraživanja samo je prvi autor na Premužičevoj stazi proveo oko 100 dana, prehodao preko 1000 km i napravio preko 30 000 fotografija! Rezultat tog opsežnog, sistematičnog i dugotrajnog istraživanja jest knjiga „Biljni svijet Premužičeve staze na Velebitu“ objavljena 2019. godine u Gospiću, u izdanju Javne ustanove "Park prirode Velebit".

Knjiga ima 743 stranice i 2760 fotografija te je podijeljena na sedam poglavlja. To je popularno-stručni slikovni vodič kroz svijet vaskularnog bilja Premužičeve staze na Velebitu, namijenjen u prvom redu posjetiteljima Premužičeve staze i šireg područja Velebita. Knjiga je pisana tako da se njome mogu služiti i dobri poznavatelji biljnog svijeta, ali i oni koji se s biljkama tek usputno susreću. Osnovicu knjige čine brojne fotografije biljnih svojti kako bi ih i manje stručni korisnici vodiča mogli prepoznati.

U „Uvodu“ su osnovni podaci o klimatskim obilježjima, tlu i reljefu Velebita koji imaju presudan utjecaj na razvoj i raznolikost njegovog jedinstvenog biljnog svijeta s oko 2000 svojti, od kojih je osamdesetak endemičnih, iz čega pak je proizašla potreba zaštite koja se očituje u osnivanju Nacionalnih parkova „Paklenica“ i „Sjeverni Velebit“ te Parka prirode „Velebit“. Također je dan povijesni pregled florističkih istraživanja na Velebitu.

U poglavlju „Botanički podatci“ autori daju upute kako čitati i pretraživati podatke u knjizi. Opisani su osnovni životni oblici vaskularnih biljaka,

rastumačeno nazivlje na latinskom, hrvatskom i engleskom jeziku, sinonimija te taksonomske jedinice ispod ranga vrste. U nastavku se čitateljima objašnjava koji podaci u knjizi stoje uz svaku svojtu te tumač pridruženih grafičkih znakova.

Najvažnije i najopsežnije poglavlje je „Pregled biljnih vrsta“. Obuhvaćeno je preko 660 svojti raspoređenih u skupine po podjednakoj boji cvijeta, a svakoj je posvećena jedna stranica knjige. Svaka svojta je predstavljena s nekoliko kvalitetnih fotografija u boji (2 do 8) na kojima se vide morfološki detalji važni za prepoznavanje. Za svaku svojtu navodi se znanstveni naziv na latinskom, potom nazivi na hrvatskom i engleskom jeziku te porodica kojoj pripada. Slijede podaci o visini biljke, zatim je li biljka otrovna, ljekovita ili medonosna, je li u Hrvatskoj zakonom zaštićena, kada cvate, je li riječ o drvenastoj ili zeljastoj biljci, ako je biljka zeljasta je li jednogodišnja, dvogodišnja ili pak trajnica te konačno opis staništa, opća rasprostranjenost svojte te navođenje dionice Premužičeve staze na kojoj je zastupljena. Stoga je, radi lakšeg snalaženja, Premužičeva staza podijeljena na četiri dionice: Stupačinovo–Skorpovac, Skorpovac–Ograđenica, Ograđenica–Alan i Alan–Zavižan. Na kraju knjige navedena je korištena literatura te se nalaze kazala latinskih, hrvatskih i engleskih naziva biljaka.

Ukratko, knjiga „Biljni svijet Premužičeve staze na Velebitu“ predstavlja značajan doprinos poznavanju flore Velebita jer nitko dosad nije sistematično inventarizirao biljne svojte uz cijelu Premužičevu stazu kao što su to učinili autori ove knjige. Radi se o stručno i dobro napisanom vodiču s obiljem kvalitetnih fotografija snimljenih na stvarnim lokalitetima, koji će pomoći i stručnjaku botaničaru, ali i svakom amateru zainteresiranom za bilje koji se zaputio na Premužičevu stazu, neki drugi dio Velebita ili bilo kamo u gorskom dijelu Hrvatske.